

חוי דעת

לימודי דעת
LIMUDEI DAAT
ללמוד • לדעת • להתקדם

ההלכה השבועית מבית לימודי דעת | מרכז ללימודי הלכה

עלון 92

בגליון השבוע

הלכות שבת • מלאכת תופר

אין ללמוד הלכה למעשה מתוך גליון זה. בכל שאלה יש להועץ במורה הוראה.

הלכות שבת

מלאכת תופר

מלאכת תופר ענינה הוא חיבור של שני דברים להיות אחד (ביאור הלכה סי' ש"מ סעיף י"ד ד"ה הרי זה). ואב המלאכה הוא בתפירה ע"י חוט, ותולדותיו הם כל חיבור שעושה את ב' הנפרדים להיות אחד כגון ע"י דבק וכדו' (שו"ע סי' ש"מ סעיף י"ד).

אין חיוב מן התורה אלא בתופר ב' תפירות, אמנם צריך שתהיה התפירה מתקיימת כגון שקושר את החוט אחר התפירה אפילו בקשר שאינו של קיימא [ואם קושר קשר של קיימא חייב גם משום מלאכת קושר]. ואם תופר ג' תפירות חייב אפילו לא קשר אח"כ, כיון שהתפירה מתקיימת כך גם בלא קשירה. וכל זה לענין חיוב מן התורה, אבל מדרבנן אסור לעשות אפילו בלא קשר כלל (מ"ב סימן ש"מ ס"ק כ"ז).

ומה נחשב תפירה אחת? תחיבת המחט בב' היריעות לצד אחד נחשב תפירה אחת, וכשתוחב פעם שנייה לכיוון השני נחשב תפירה שנייה.

כפתור שנתרופף האם מותר למתוח את החוט ולהדקו?

כתב השו"ע (שם סעיף ו') "חוט של תפירה שנפתח אסור למתחו משום

תופר", ופירש המ"ב (ס"ק כ"ו) שהכוונה שנתפרדו ב' חתיכות הבגד זו מזו במקצת ונמשכין חוטי התפירה, ורוצה למתוח את ראש החוט כדי להדק ולחבר. ומבואר, שאפילו שב' החתיכות מחוברים עדיין זה לזה ע"י חוטי התפירה, אפ"ה יש איסור מן התורה להדקם (ספר אורחות שבת פרק י"א סעיף ג').

מתיחת חוט המושחל בכובעים וכדו'

כתב השו"ע (שם סעיף ז') "אותם שמהדקים הבגדים סביב זרועותיהם על ידי החוט שמותחים אותו ומתהדק, אסור למתחו אלא אם כן יהיו הנקבים רחבים קצת ומתוקנים בתפירה בעיגול". והטעם שכשמתוקנים בתפירה בעיגול מותר, כתב המ"ב (ס"ק כ"ט) שאז אינו דומה כלל לתופר כיון שעשוי לזה תמיד שכשלושב מהדקו וכשפושט מרפה.

ומעתה יש לחלק בזה בין ב' אופנים, שבחוט המושחל בתוך קיפול שנעשה בבגד לכל אורכו, אין איסור למתחו ולהדקו, שהרי זה כעין מה שכתב השו"ע שמתוקנים תפירה בעיגול. [אמנם כתב המ"ב (שם) שגם בזה אם אינו מהדק יפה ולפעמים משאירו כך מהודק ופושט את הבגד בלי להרפות את ההידוק, אסור להדק בשבת שהרי

באופן זה אינו עומד לסגור ולפתוח בתמידות].

אבל חוט המושחל בתוך אריגת הבגד [כגון כובעים סרוגים] לפי דברי השו"ע הנ"ל לכאו' יש לאסור להדקו בשבת. אולם כתב בספר "חוט שני" (ח"א פי"ז אות ב' עמ' קל"ד) שכל האיסור בזה הוא בחוט שמהדקים אותו כדי לעצב את הבגד בצורה מסויימת [של קפלים או שיתרחב במקום כלשהו], אבל חוט שמהדקים אותו רק כדי שלא יפול הבגד מהראש וכדו' אין איסור להדקו כלל בכל אופן (ועיין מה שהעירו בזה בספר אורחות שבת ח"א פרק י"א הערה ח').

מה הדין שני בגדים המחוברים זה לזה ע"י כפתורים או רוכסן?

חיבור בגדים זה לזה ע"י אמצעים שאינם עושים את ב' החתיכות לאחד, אינו אסור משום מלאכת תופר. ולכן מותר לסגור את ב' חלקי הבגד ע"י כפתורים, רוכסן, לחצניות, או סקוטש. שהרי חיבורים אלו אינם מיועדים לחבר את הבגד להיות אחד, אלא אדרבא צורתם היא לתת אפשרות לסגירה ופתיחה קלה. [ודומה הדבר לסגירת הדלת ונעילתה שלא נחשב לבנין שהרי זה עומד לסגירה ופתיחה, אפילו שסוגר לזמן רב].

הלכות שבת - המשך

האם מותר להשתמש ב"סיכת בטחון" בשבת?

ה"קרבן נתנאל" (על הרא"ש במסכת שבת פרק שביעי אות נ') כתב שתמה הוא על מה שנוהגין העולם לחבר בגד עם מחט [כעין סיכת בטחון שלנו], שהרי עושים ב' תחיבות. וע"פ זה כתב הגאון ר' עקיבא איגר בגליון השו"ע (סי' ש"מ על המג"א סק"א) בשמו שאסור לחבר מלבושים בתחיבת המחט ב' פעמים. וכן כתב המ"ב (סי' ש"מ ס"ק כ"ז) "שאותן האנשים שתוחבין הקריי"ז עם הבגד במחט בשתי תחיבות לאו שפיר עבדי".

אבל החזו"א (או"ח סי' קנ"ד ד"ה דברי הק"ג, עיי"ש) תמה מאד על דברי הקרבן נתנאל, שהרי חזו"תה של המחט מוכיח עליה שאינה אלא הידוק לפי שעה והרי הוא

כסגירה בקרסים וכפתורים, ומסיק שאין להחמיר בזה כלל וכלל וכן עמא דבר.

וכתב עוד, שאף הקרבן נתנאל לא היה בכוונתו לאסור את הדבר, והוא עצמו העיד שהעולם נהגו בזה היתר, ובזמנו הרי היו גאונים אדירים עומדים בפרץ וגם כל העם היו יראי חטא, אלא שהוא רק תמה על מנהגם למה נוהגים כך.

וכן כתב ב"אגרות משה" (או"ח ח"ב סי' פ"ד), והוסיף שהרוצה להחמיר יחמיר רק במקום שאפשר שיתקיים שם, אבל באופן שניכר שזה עומד להיפתח כגון מה שהיו תופסים בזמנו את חיתולי הבד על התינוק ע"י סיכת ביטחון, אין להחמיר, כיון שמסתבר שבזה אף הקרבן נתנאל סובר שמותר.

ומאיידך דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פרק ט"ו סעיף ע' והערה רכ"ד), שאף שמעיקר הדין יש ללמד זכות על הנוהגים להקל, אך למעשה יש להחמיר בזה. וכן דעת ה"מנחת יצחק" (ח"ב סי' י"ט) שלכתחילה בודאי יש להחמיר בזה.

ולסיכום: לדעת הגאון רעק"א והמ"ב [כפי הבנתם בדברי הק"ג] אסור להשתמש בסיכת בטחון כשעושה ב' תכיפות, אבל הסכימו הרבה מהפוסקים שמן הדין אין איסור בזה, אלא שנחלקו אם לכתחילה יש להחמיר בזה או לא.

ודע! שכל זה דווקא בתוחב המחט ב' תחיבות בב' חלקי הבגד, אבל אם תוחב פעם אחת בלבד וסוגר את המחט, הרי זה מותר לכו"ע. ■

מרכז למודי דעת

מהיום תוכל לשלב למודי הלכה בתוך סדר היום העמוס שלך. הצטרף עוד היום לשעורי ההלכה מבית למודי דעת הנשלחים לאלפי בתים בארץ ובעולם ומביאים את הלומד לרמה גבוהה בידיעת הלכה.

- תכנית לימודים ייחודית המסייעת ללומד להגיע לרמה גבוהה בידיעת ההלכה.
- התכנית משלבת שיעורי הלכה כתובים הנשלחים בדיוור ישיר לבתי הלומדים, שאלות סיכום וחזרה, מבחנים תקופתיים, קשר עם רבנים ותעודה.
- שיעורים בהלכות: איסור והיתר, שבת, עירובין, נדה, מקוואות, חופה וקידושין, אבלות.
- למודי דיניות.
- הכנה מושלמת לבחינות ברבנות.
- מוכר לשנת שבתון

